

PSIXOLOGİYADA QENDER ASPEKTLƏRİ

- Müəllif-tərtibatçı: Abbaszadə N.D. – Qərb Universitetinin politologiya kafedrasının müdir müavini
- Elmi redaktor: Əlizadə Ə.Ə. – Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin psixologiya kafedrasının müdiri, psixoloji elmlər doktor, professor
- Rəyçilər: Həsənov A.V., pedaqoji elmlər namizədi
Şabanov S.S., psixoloji elmlər namizədi

GİRİŞ

«Psixologiyada qender aspektləri» kursu qender nəzəriyyəsinin humanitar fənlərə daxil edilməsi məqsədi ilə hazırlanmışdır. Bu kurs tələbələri qender anlayışı ilə, cinslərin qarşılıqlı münasibətlərinin psixoloji aspektləri ilə tanış edir.

Kursa psixoloji nəzəriyyələr sahəsində – Z.Freydin psixoanalizi, K.Q.Yunqun analitik psixologiyası və K.Xorni neofreydizmi haqqında müvafiq biliklərin əldə edilməsinə yardım göstərən mövzular daxildir. Tələbələr qender sosiallaşması, qender assimetriyası aspektlərini öyrənir və cinsin yeni psixologiyası nəzəriyyəsini mənimsəyirlər.

Kurs materialının həcmi və ifadə məntiqi proqramın məqsəd və vəzifələri ilə müəyyən olunur. O, tematik plandan, kursa aid mövzulardan və tövsiyə olunmuş ədəbiyyatın siyahısından ibarətdir.

Kurs 36 saat 18 saatı mühazirə, 18 saat isə seminar məşğələləri üçün nəzərdə tutulmuşdur. Mühazirə və seminar saatlarının bərabər miqdarda olması tələbələrə mühazirə materialını qavramaq və onu seminar dərslərində müzakirə etmək imkanı verir.

TEMATİK PLAN

Mövzular		Saatların miqdarı		
		Cəmi	Mühazirələr	Seminarlar
1.	Şəxsiyyət psixologiyasında cins kateqoriyası	4	2	2
2.	Psixoanalizdə cins problemləri	4	2	2
3.	K.Q.Yunqun analitik psixologiyasında cinsin təyin olunması	4	2	2
4.	K.Xorninin neofreydizmi	4	2	2
5.	Uşaq yaşlarında qender sosiallaşması	4	2	2
6.	Uşaq yaşlarında qender sosiallaşmasının asimetriyası	4	2	2
7.	Böyük yaşlarda qender sosiallaşması	4	2	2

8.	Məhəbbət, kəbin, ailə və cinslərin əlaqəsi	4	2	2
9.	Cinsin yeni psixologiyası	4	2	2
CƏMI		36	18	18

MÖVZU № 1. Şəxsiyyət psixologiyasında cins kateqoriyası

Psixologiyada bioloji və sosial sahələr nisbətinin tarixi. «Kişi» və «Qadın» anlayışlarının sosial aspekti.

Cinsi eynilik. Cinsdən asılı olaraq əxlaqın fərqliliyi. Cinsi ayrılığın psixoloji aspektləri. Koqnitiv və motivasiya fərqləri.

Qadın və kişilərin iddia səviyyəsi. Şəxsi cəhətlərdəki fərqlər. Cinsi-rol stereotipləri. Qender ayrışdırıcılığı.

MÖVZU № 2. Psixoanalizdə cins problemləri

Psixoanalizdə kişi və qadın modelləri. Z.Freydin konsepsiyasında patriarxallıq.

Edip kompleksi. Elektra kompleksi. Qadın anlayışı zərbə almış kişi kimi.

Qadın və kişi əxlaqının formalaşmasında sosial amillər. Psixoanalizin cəmiyyətə təsiri.

MÖVZU № 3. K.Q.Yunqun analitik psixologiyasında cinsin təyin olunması

Yunqun görə qəlb anlayışı. Şəxsiyyətin strukturu. Analitik psixologiyada arxetiplər.

Anima kişi şəxsiyyətinin qeyri-şüuri qadın tərəfi kimi.

Animus qadın şəxsiyyətinin qeyri-şüuri kişi tərəfi kimi.

MÖVZU № 4. K. Xorninin neofreydizmi

K.Xorni qadın psixologiyasının banisi kimi.

Psixologiyada sosiomədəni yanaşma.

Pozitiv psixoanalizdə qadının təsdiqlənməsi.

Psixoanalizdə maskulinliyin tənqidi. Psixoanaliz irəli sürdüyü qadın kompleksinin ləğv edilməsi.

Cəmiyyətdə rolların təzadı. Cinsi rolların formalaşmasında mədəniyyətin əhəmiyyəti.

MÖVZU № 5. Uşaq yaşlarında qender sosiallaşması

Cinsi eyniliyin formalaşması.

Cinsi rol və üstünlüklər. Sosial gözləmələr və yardım.

Cinsi sosial rolun uşaq tərəfindən dərk olunması. Qızlarda yetkinlik böhranı. Yeniyetmə qızın rol münaqişəsi.

Azərbaycan ailəsində uşaq yaşında qender istiqamətinin xüsusiyyətləri.

MÖVZU № 6. Uşaq yaşlarında qender sosiallaşmasının asimmetriyası

Uşağın əsas yaş mərhələlərində cinsi rolun formalaşma xüsusiyyətləri. Valideynlərin qender sosiallaşmaya təsiri. Cinsi-rol eyniliyin formalaşmasına sibliqlərin təsiri. Yaşlılar qender sosiallaşması institutu kimi.

Qızların qender sosiallaşmasının xüsusiyyətləri. Dərsləklərdə, filmlərdə, kütləvi informasiya vasitələrində qadın və kişi obrazları.

MÖVZU № 7. Böyük yaşlarda qender sosiallaşması

Cinsi-rol stereotiplərinin məzmunu. Kişi və qadınların biri digəri haqqında və özü haqqında təsəvvürləri. Cinsi-rol stereotiplərinin psixoloji və sosial funksiyaları.

Qender stereotiplərinin üç qrupu. Azərbaycan cəmiyyətində qender stereotiplərinin xüsusiyyətləri.

MÖVZU № 8. Məhəbbət, kəbin, ailə və cinslərin əlaqəsi

Ailə münasibətlərinin psixoloji aspektləri. Ailədə rol ilə bağlı gözləmələr və əxlaq. Kəbində ünsiyyət. Qender münaqişələri.

Ailədə zorakılıq. Qadın və kişinin kəbindən məmnunluğu. İşləyən qadının rol münaqişələri. Cinsi-rol istiqamətləri şəxslərarası münasibətin formalaşmasında tənzimləyi amil kimi.

MÖVZU № 9. Cinsin yeni psixologiyası

Cinsin yeni psixologiyasında psixi, sosial və. bioloji cins. Cinsi fərqlər problemi və Azərbaycan psixologiyasında onun tədqiqi. Sosial cinsin formalaşmasında sosial gözləmələrin rolu. «Cinsin yeni psixologiyası» nəzəriyyəsinin meydana gəlmə şərtləri.

ƏDƏBİYYAT

- 1 Azərbaycan qadınları. Azərbaycan Respublikasında Qadınların Vəziyyəti haqqında Hesabat. – B., 1999
- 2 Həsənova M. H.Əliyev və Azərbaycan qadınları. – B., 2001
- 3 Əlizadə Ə.Ə. Müasir Azərbaycan məktəbinin psixoloji problemləri. – B., 1998
- 4 Ализаде А.А. Половой диморфизм и психологические проблемы формирования личных взаимоотношений. Авторская докторская диссертация. – Б., 1974
- 5 Шабанов С.Ф. Психологический анализ половых различий в оценке и самооценке у студентов. Авторская кандидатская диссертация. – Киев, 1987
- 6 Шабанов С.Ф. Психология личности: проблемы половых различий. – Б., 1992
- 7 Лавриенко Н.В. Женщина: самореализация в семье и обществе. – Киев, 1995
- 8 Тришунина Е.В. Психология для девочек или секретные дневники. - М., 2000
- 9 Майерс Д. Социальная психология. - Санкт-Петербург, 2000
- 10 Зимбардо Ф. Социальное влияние. - Санкт-Петербург, 2000
- 11 Хьелл Л., Зиглер Д. Теория личности. - Санкт-Петербург, 2000
- 12 Wade C. Psychology. 1995
- 13 Maccoby E.E. Psychology and gender differences. Stanford University, 1995
- 14 Mussen P. Child Development; University of Colifornia, 1990
- 15 Zimbardo P. Psychology and your life. 1999